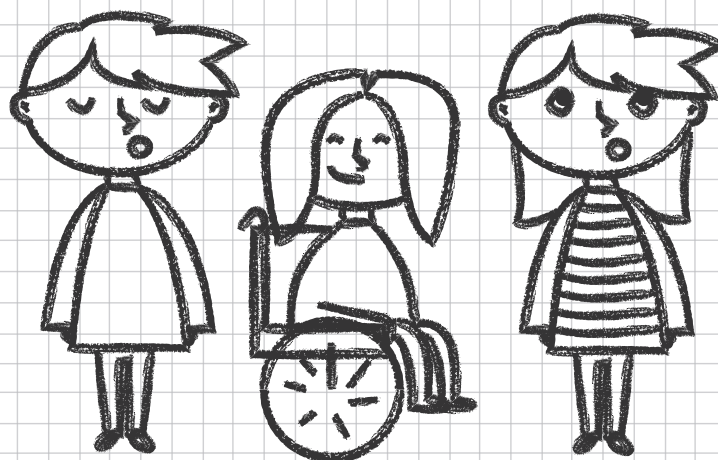

DA UPOZNA MO NAŠA PRAVA!

Prijateljski vodič za decu

July 2017

Da upoznamo naša prava!
Prijateljski vodič za decu

Autor:

Qëndresa Ibra-Zariqi

Dizajn:

Envinion

Izdaje:

Kosovski centar za obrazovanje

Izjava o odgovornosti: Ovaj priručnik je izrađen u okviru projekta „Promovisanje i zaštita prava deteta“, kojeg finansira Evropska unija i kojim upravlja Kancelarija Evropske unije na Kosovu i implementira ga Kosovski centar za obrazovanje u partnerstvu sa Forumom ZFD. Sadržaj ovog priručnika je odgovornost organizacije za sprovođenje i pod nikakvim okolnostima ne može se pripisati donatoru.

SADRŽAJ

Uvod 5

Vaša prava 6

Vaša prava na zaštitu, preživljavanje i razvoj 7

Vaša prava na identitet, privatnost i porodicu 8

Vaše slobode 9

Vi i država 10

Naučite da se zaštitite 11

Nasilje se javlja u različitim oblicima 14

Nasilje se razvija u različitim sredinama 15

Uticaj nasilja na decu 16

Živite u miru 17

Pravila i dobro ponašanje 18

Ravnopravnost 19

Komunikacija 20

Izbegavanje nasilja 21

Posredovanje 21

Kako postupati ako se vaša prava ne poštuju? 22

Zaštitite sebe i druge od nasilja 23

Kako treba da reagujete! 25

Zaključak 29

UVOD

Prijateljski vodič za prava deteta dizajniran je da utiče na vaše obrazovanje u duhu mira, tolerancije, dostojanstva i solidarnosti, pomažući vam da prvo shvatite svoja prava i odgovornosti i da pritom poštujete prava i vrednosti članova porodice, prijatelja, poznanika i svih ostalih ljudi.

Ovaj Vodič je dizajniran za vas, decu, učenike od V do IX razreda i ima za cilj objasniti vaša osnovna prava, da naučite vaša prava i znati i poštovati ove principe:

- Poštovanje ljudskog dostojanstva;
- Evaluacija raznolikosti;
- Razumevanje;
- Tolerancija;
- Pružanje jednakih mogućnosti;

Pošto smo svi ljudska bića, moramo se pobrinuti da svi cenimo, uživamo jednak tretman i imamo iste šanse u životu. Zbog toga, niko ne treba tretirati druge oštrinom, nasiljem ili prestupom.

Međutim, življenje sa drugima nije uvek lako, uvek će biti uzroka nesporazuma i sukoba. Važno je da se konflikti reše mirnim putem. Dijalog je najefikasniji način u tom pogledu, jer pomaže u pronalaženju rešenja koja su prihvatljiva za sve.

Nije moguće tražiti od drugih da poštuju i brani svoja prava, osim ako ih sami ne podučavaju i poštuju.

Onda dođite da ih učimo zajedno!

VAŠA PRAVA!

Svako od nas je važan. Svi smo mi ljudska bića!

● Svako ljudsko biće ima prava. Štaviše, kao devojčica ili dečak mlađi od 18 godina imate nekoliko specifičnih prava. Spisak ovih prava utvrđen je Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima deteta kao vodeći i najvažniji dokument širom sveta koji se odnosi na priznavanje dečijih prava.

● Konvencija o pravima deteta je ugovor koji se odnosi na ljudska prava, koja su najučestalije i najšire do sada prihvaćena na međunarodnom nivou. Nedvosmisleno prihvatanje Konvencije je jasan pokazatelj globalnih napora da se unapredi položaj dece u društvu, odnosno njihovih prava.

● Konvencijom o pravima deteta, percepcija i način tretiranja dece, sa pasivne nege i humanitarnih predmeta, počeli su da se menjaju prema čoveku sa određenim skupom prava.

● Priznajući nezamenljivu važnost Konvencije o pravima deteta, Republika Kosovo ga je integrirala u svoj Ustav, koji predstavlja najširu referentnu tačku za prava deteta. Ovim korakom, Republika Kosovo je izrazila spremnost i dobru političku volju da se obavezuje da ispunjava međunarodne obaveze koje osiguravaju ostvarivanje svih osnovnih i neotuđivih prava za svu decu na Kosovu.

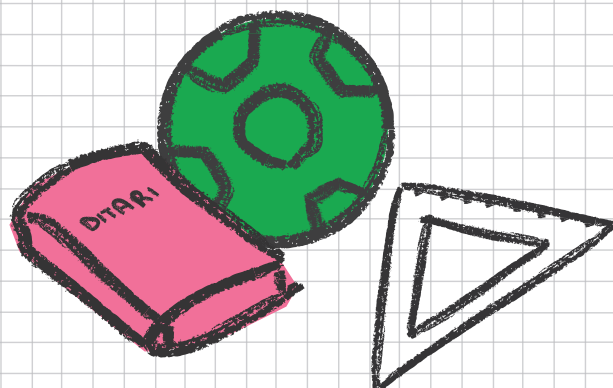
● Shodno tome, institucije Republike Kosovo osiguravaju da je zakonodavstvo uključilo i u potpunosti u skladu sa principima Konvencije. U tom smislu, Konvencija je postala osnovni dokument i vodič za korake/akcije preduzete za ostvarivanje ovih prava.

● Prava koja proističu iz Konvencije o pravima deteta, koja su također uključena u domaće zakonodavstvo, koje propisuje da deca imaju pravo na posebnu brigu i podršku:

Vaša prava na zaštitu, preživljavanje i razvoj

1

Imate pravo da zaštitite svoj najveći interes u svim odlukama koje se tiču vas i da nas ni na koji način ne diskriminiraju.

2

Imate pravo da živite kao i da imate potpun, zdrav i dobro zaokružen razvoj, fizički, mentalno, duhovno, moralno i socijalno.

3

Imate pravo da ispunite osnovne potrebe kao što su: hrana, odeća, sklonište i zdravstvena zaštita.

4

Imate pravo da budete zaštićeni od svih oblika eksploatacije, zlostavljanja, fizičkog i psihičkog nasilja, zanemarivanja, maltretiranja.

5

Imate pravo na visok nivo obrazovanja kako biste osigurali potpuniji razvoj ličnosti, talenata i veština. Vaše obrazovanje treba da vas nauči poštovati prava i slobode drugih i pripremiti se za odgovoran život u slobodnom društvu, u duhu razumevanja, mira, tolerancije, jednakosti i prijateljstva među svim narodima.

6

Imate pravo na širok spektar objektivnih informacija.

7

Ako imate ograničenu sposobnost, mentalno ili fizičko, imate pravo da uživate u dostojanstvenom životu, integrišete se u društvo, razvijete svoju ličnost i uživate u maksimalnoj autonomiji.

8

Imate pravo na odmor, imati vremena, igrati, učestvovati u rekreativnim, umetničkim i kulturnim aktivnostima u odgovarajućem okruženju za svoje uzraste koji poštuju vaša prava.

VAŠA PRAVA NA IDENTITET, PRIVATNOST I PORODICU

Imate pravo na ime, nacionalnost i zaštitu vašeg identiteta. Ako pripadate etničkoj, verskoj ili jezičkoj manjini, ne možete biti lišeni prava da vodite svoj kulturni život, praktikujete religiju ili koristite svoj jezik.

Imate pravo da zaštitite svoju privatnost. Niko ne može nelegalno da se meša u vaš privatni ili porodični život. Vaš dom, prepiska, čast i ugled zaštićeni su zakonom.

Roditelji imaju zajedničku odgovornost za vaše obrazovanje i razvoj. Oni imaju pravo i dužnost da vam daju uputstva o tome kako ostvariti svoja prava i poštovati vaše obaveze.

Imate pravo da znate ko su vaši roditelji i da sa njima odrastate, osim ako to nije u vašem najboljem interesu.

Imate pravo da znate ko su vaši roditelji i da uđete u drugu zemlju da biste im se pridružili. Tvoji roditelji imaju isto pravo prema tebi.

Ako ste odvojeni od roditelja ili jednog od njih, imate pravo da ih redovno susrećete, osim ako to nije u vašem najboljem interesu.

Usvajanje može biti dozvoljeno samo ako je to u najboljem interesu deteta.

VAŠE SLOBODE

Čim budete u mogućnosti ili kada želite, imate pravo da izrazite svoje mišljenje o bilo čemu, osim kada su u pitanju prava drugih ljudi. Vaše mišljenje treba uzeti u obzir.

Imate pravo slobodnog izražavanja, traženja, primanja informacija, osim kada je u pitanju prava drugih ljudi.

Imate pravo da zadržite religijsku veru koju želite, pod vođstvom roditelja. Takođe, trebate poštovati verovanja i religiju drugih.

Imate pravo da se sretnete sa drugima, da se pridružite ili da pravite klubove, osim ako to nije upereno protiv drugih.

Zapamtite!

Postoje ograničenja za ove slobode. Morate poštovati prava i slobode drugih i ne bi trebalo da radite ništa što ugrožava vaše društvo ili sebe.

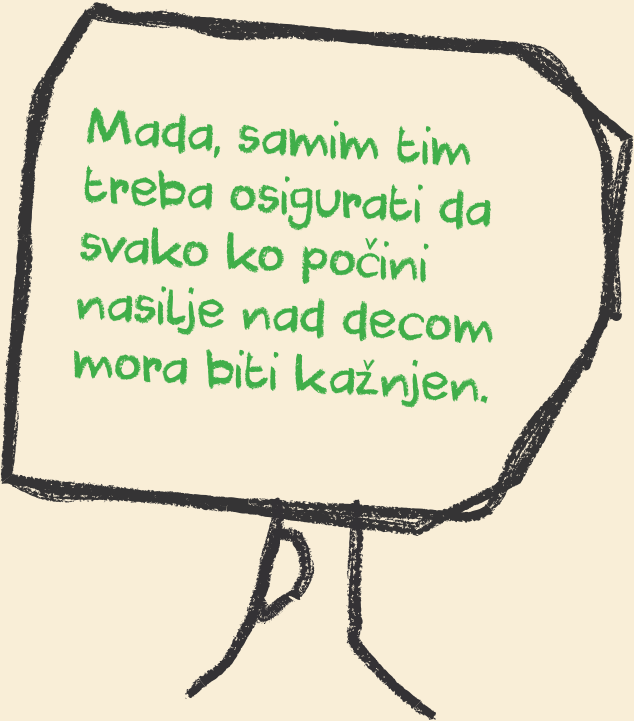
VI I DRŽAVA

- 1 Država treba da uradi sve što je potrebno da bi vam omogućila da ostvarujete svoja garantovana prava i slobode.
- 2 Država mora zaštititi i osigurati vaše blagostanje. Pomažući roditeljima ili osobama koje brinu o vama stvarajući institucije i službe kako bi se pobrinuli za vaše interese i dobrobit.
- 3 Država treba preduzeti mere za zaštitu od rizika povezanih sa negativnim i nezakonitim pojavama.
- 4 Imate pravo na pravdu. Država mora osigurati da se pravosudni sistem uklapa u vaša specifična prava i potrebe.
- 5 Morate biti zaštićeni od mučenja, surovog ili ponižavajućeg kažnjavanja.
- 6 Morate biti zaštićeni od izvršenja ili doživotnog zatvora. .
- 7 Ne možete biti uhapšeni nezakonito. Pritvor treba da bude poslednja mogućnost. Trebalo bi da bude koliko god je moguće kraći i uzeti u obzir vaše potrebe i uzrast. U pritvoru morate biti odvojeni od pre-zatočenika ili zatvorenika za odrasle, osim ako to nije u vašem najvišem interesu. Takođe u pritvoru imate pravo da ostanete u kontaktu sa svojom porodicom.
- 8 U ratnim uslovima država mora da štiti i brine o vama. Ako ste mlađi od 15 godina, ne možete se regrutovati za bilo koje oružane snage.

NAUČITE DA SE ZAŠTITITE

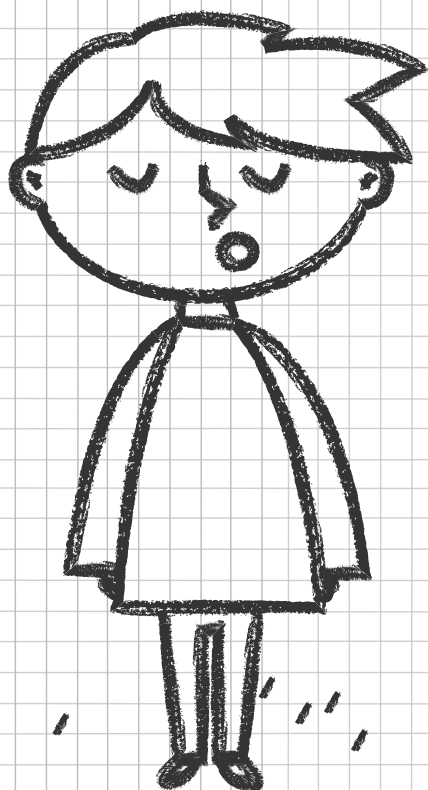
Nasilje nad decom predstavlja kršenje ljudskih prava. Deca doživljavaju nasilje u svakoj zemlji na svetu, bez obzira na kulturu, religiju, poreklom ili etničke grupe, bez obzira na to da li su njihove porodice dobro obrazovane ili ne, bogate ili siromašne ... nasilje se može odvijati bilo gde.

Konvencija o pravima deteta navodi da državne institucije imaju primarnu odgovornost za promovisanje i zaštitu prava dece, da deca imaju pristup zdravstvenim uslugama, obrazovanju, socijalnim i drugim neophodnim uslugama. Oni takođe treba da osiguraju da porodica i deca odrastaju u obrazovnom i zdravom okruženju. Mada, samim tim treba osigurati da svako ko počinjuje nasilje nad decom mora biti kažnjen.

Mada, samim tim
treba osigurati da
svako ko počinjuje
nasilje nad decom
mora biti kažnjen.

To podrazumeva da niko, čak ni roditelji ili staratelji, ne mogu naškoditi detetu ili tretirati ga na pogrešan način. Dok, roditelji, rukovodioci, državni službenici, vaspitači, nastavnici i svi odrasli su obavezni da osiguraju da ne izazivaju nikakav oblik nasilja. Dok mi, deca, moramo da sebe i druge poštujemo, da budemo ljubazni i produktivni.

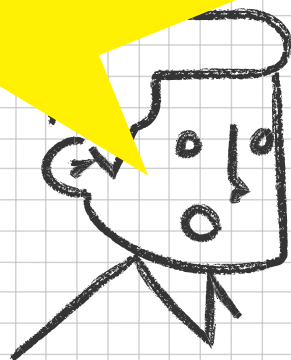
... neka deca su više izložena ili pod rizikom od nasilja od drugih zbog rodne pripadnosti, rase, kulture, etničke grupe, socijalnog i ekonomskog porekla, ili zbog nekog oblika invalidnosti, pa ovoj deci treba nuditi posebnu podršku i zaštitu.

Jedna od najvažnijih stvari jeste edukacija dece kako živjeti sa integritetom u miru, biti posvećeni i zaštićeni od nasilja. Da bismo se zaštitili od nasilja, moramo znati „šta je nasilje?“, Koje su :vrste nasilja?“ Gde se može pojaviti „nasilje“?!

Zapamti!

Iako u različitom stepenu, nasilje može lišiti dece njihovog blagostanja i sposobnosti da uče i prate normalno i mogu imati razorne efekte u njihovom životu kada odrastu

"Nasilje", uključuje, ali nije ograničeno na namerne radnje ili postupke koje neke osobe čine drugoj osobi kao što su: upotreba fizičke sile, psihičkog pritiska, svake akcije koja uzrokuje ili ugrožava fizički i psihički bol; izazivajući osećaj straha, lične opasnosti, povrede dostojanstva; fizički napad bez obzira na posledice; uvreda, vikanje, nazivanje uvredljivim imenima i drugi načini teške zabrinutosti; ponovljeno ponašanje u cilju ponižavanja druge osobe; postavljajući drugu osobu u poziciju da se plaši fizičkog, emocionalnog i ekonomskog stanja.

To znači da ako osobi pretili povreda, uznemiravanje, ponižavanje, zastrašivanje, ignorisanje, udaranje, izvlačiti kosu, gađati ih teškim predmetima sa distance, koristiti banalne reči prema drugom polu, ... izvršavati „nasilje“.

NASILJE SE JAVLJA U RAZLIČITIM OBLICIMA

EMOCIONALNO/ PSIHOLOŠKO NASILJE:

...ako neko koristi svoju moć ili poziciju moći da zastraši ili pretiti rečima ili čak koristeći različita sredstva (štap, nož, oružje, itd.) kako bi naštetio.

FIZIČKO NASILJE:

...ako neko koristi silu da nekoga namerno povredi, uključujući ili upotrebom drugih predmeta, udarajući bilo kojim sredstvima, tresenjem, kidanjem kose ili bilo kojom drugom akcijom koja šteti organizmu i osećanjima.

VERBALNO NASILJE:

...upotreba uvredljivih reči u svrhu povrede, uključujući uvrede, etiketiranje, sramotu, viku, ponižavanje, ... i upotreba pogrdnog jezika među oblicima komunikacije.

UZNEMIRAVANJE između VRŠNJAKA

...podrazumeva da učenik ili grupa učenika, koji su „moćniji“, sa više moći, više puta i namerno uzrokuju povredu ili štetu drugom učeniku ili grupi učenika koji se osećaju bespomoćno i ne mogu da se suprotstave. Uznemiravanje se može nastaviti tokom vremena, često se čuva u tajnosti od odraslih i nastavlja se ako se ne preduzme neka akcija. To uključuje ponašanja kao što su glasine, uvrede, označavanje među prijateljima, šutiranje, udaranje, oštećenje imovine itd.

DIGITALNO NASILJE:

...ako u bilo kom obliku komunikacije koja koristi informacione tehnologije znači da primate pozive, poruke, video zapise, slike koje nose poruke koje nameravaju da izazovu zabrinutost, povrede ili zloupotrebu deteta.

I ODVIJA SE U RAZLIČITIM OKRUŽENJIMA

U KUĆI:

kada se fizičko kažnjavanje, maltretiranje i verbalno zlostavljanje koriste za edukaciju i disciplinu dece.

NA ULICI:

...suočavanje sa nasiljem tokom igre, gađanjem, vređanjem ili zlostavljanje na ulici.

U ŠKOLI:

...uznemiravanje među vršnjacima, ljutnja, zabrinutost prijatelja u školi. Nasilje koje koriste nastavnici ili drugo školsko osoblje.

U INSTITUCIJAMA:

...koji su odgovorni za brigu o deci kada deca žive bez svojih porodica, nasilje koje protiv njih koristi staratelji.

NA INTERNETU:

...upotreba informacionih i komunikacionih tehnologija (IKT) podrazumeva mnoge rizike, npr. pedofile ili ljude koji namerno koriste mreže ili informativne medije za seksualno zlostavljanje djece.

Zapamtite!

Upotreba nasilja je naučeno ponašanje ..., svako dete može biti u položaju da doživljava ovakve vrste nasilja od drugih, ili koristi ove vrste nasilja prema drugima, ili ih vidi svaki dan kada se ove vrste nasilje koriste nad vršnjacima ili drugom decom, tako da mogu naučiti te pogrešno ponašanje. Nikada ne morate da se ponašate i delujete nasilno.

UTICAJ NASILJA KOD DECE

Nasilje može imati veliki uticaj na decu, čije se posledice mogu osećati mnogo godina kasnije... kao:

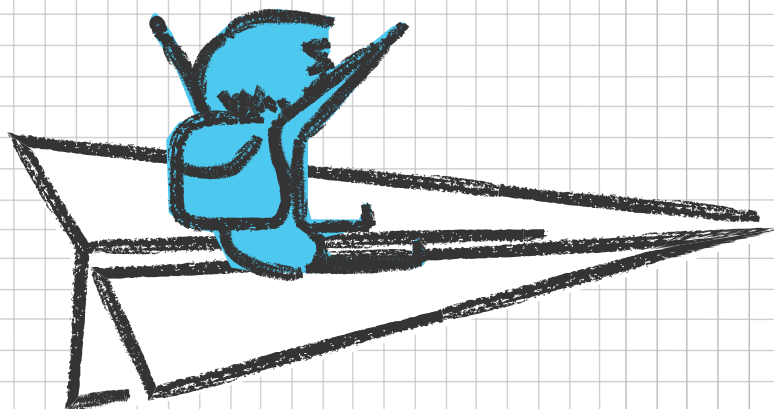
- 1 Teškoće u uspostavljanju prijateljskih odnosa sa drugima.
- 2 Teškoća u učenju, koja se manifestuje lošim rezultatima učenja.
- 3 Teškoće prilikom izražavanja osećanja na način koji je lako razumeti od drugih.
- 4 Emocionalni/psihološki zdravstveni problemi, uključujući agresivno i samo-destruktivno ponašanje, anksioznost, depresija, povlačenje ili hiper-aktivnost.
- 5 Problemi fizičkog zdravlja, kao što su promene u razvoju mozga, povreda, rane i prelomi.
- 6 Zdravstveni problemi izraženi kroz različite, nerealne bolesti kao što su: glavobolja, bol u stomaku, brži otkucaji srca i tako dalje.
- 7 Unapređenje mogućnosti za uključivanje u opasne radnje, kao što je upotreba narkotičnih supstanci, alkohola, izvršenje prekršaja u suprotnosti sa zakonom ili stupanje u seksualne odnose vrlo rano.

ŽIVETI U MIRU

Zapamtite!

Fatalna greška je shvatiti nasilje kao „normalno“, ili upotrebom nasilja smatrati načinom edukacije i discipliniranja dece.

Deca su manje verovatna da imaju dugoročne probleme nastale usled nasilja ako imaju roditelja ili drugog člana porodice koji ih čini sigurnim i voljenim. Ili ako imaju prijatelje koji nude podršku i ne izazivaju učešće u akcijama koje mogu uticati na opasno i pogrešno ponašanje.

PRAVILA I DOBRO PONAŠANJE

U svakoj porodici, svakoj školi i svakom društvu mora da postoje pravila koja se uspostavljaju u skladu sa zakonima države i u skladu sa članovima, entitetima ili interesnim grupama. Imajte u vidu da u porodici imamo kućni red, ne u pisanoj formi, ali trasiran od strane bake i dede, roditelja, ili ne? Kada je vreme za obrok, radno vreme, vreme za odmor, vreme spavanja, u većini porodica se zna kada se poslednji put zatvaraju vrata kuće pre spavanja, kada nijedan od članova porodice, a naročito deca ne mogu da ostanu napolju. Zatim imamo navike koje potiču od tradicije i kulture kojoj pripadamo.

Slično tome, u školama i drugim institucijama postoje pravila. Međutim, za razliku od kuće ovde su pravila napisana, jer sada govorimo o instituciji u kojoj se sve akcije i ostalo zapisuju na papiru to jest u dokumentu.

Pošto ste u školskom uzrastu, da ostanemo na pravilima škole i sigurno znamo da su ih napisali predstavnici škola, rukovodioci, nastavnici i učenici tada odobrenih od strane opštine.

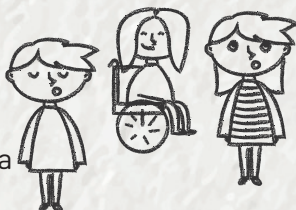
„Ako do sada učenici nisu uključeni u pravilima izrade školskih pravila, obratite se oko toga školskim vlastima, jer se treba čuti glas deteta / učenika.

**INSTITUCIJA ŠKOLE
SLUŽI UČENICIMA I
SVI U NJOJ TREBA DA
SE OSEĆAJU DOBRO.**

RAVNOPRAVNOST

Ja imam pravo da živim bez ikakvog nasilja Ja imam odgovornost da budem siguran da ne povredim druge na bilo koji način...

Svako dete, kako u porodici, tako i u školi, i svugde, treba da se oseća jednako sa svojim prijateljima i prijateljicama jer su pravila svakog zdravog društva takva. Pre svakog roditelja, svako dete izgleda isto, jer svako dete ima svoju vrednost, ljubav i lepotu. Tako jednako, lepo, ljubazno i voljeno su deca takođe pred nastavnicima, tako da se slučajno ne nazivaju i drugim roditeljem toj deci, a škola takođe izgleda kao druga porodica za svako dete.

Onda morate shvatiti da ste za svoju porodicu i školu najvrednija osoba, najbitnija. A vrednost je nešto važno, koje moramo sačuvati i zaštititi. Kada rastemo i edukujemo se, formirate se intelektualno postajete svesni težine ovih reči i svih saveta i informacija koje ćete dobiti iz ovog vodiča, poruke koje ćete poslati drugoj deci, a takođe ćete ih oblikovati još više od lekcija i iskustava u vašem životu.

Za sada želimo da znate da se deca bez ikakve diskriminacije moraju tretirati jednako. I vi morate poštovati svoje vršnjake jednako zato što ćete se svuda osećati dobro, kako tokom nastave, tako i u zabavi i igri. Jednakost i razumevanje čine vas jačim i srećnijim jer se niko ne oseća povređenim i poniženim. Tada činjenica da se osećate ravnopravno sa drugima daje vam zadovoljstvo, duhovnu smirenost, samopouzdanje i hrabrost da se krene napred sa vašom nastavom i vašim ambicijama za razvoj. Samim tim ima manje prostora za uznemiravanje i nasilne elemente među vama.

Zapamtite!

Vi trebate rasti u duhu jednakosti i razumevanja. Morate da doprinesete da se ove ljudske vrednosti kultivišu i razvijaju u vašem društvu i šire!

KOMUNIKACIJA

Od mladog doba treba stvoriti kulturu dobre komunikacije. Morate je započeti od same porodice, a zatim i škole, koja ima važnu ulogu u vašem obrazovnom i intelektualnom razvoju. Međutim, komunikacija je ključni stub koji pomaže svakom segmentu da postigne punu implementaciju uloge škole u obrazovanju i edukaciji.

Samim tim deo komunikativnih, pisanih, usmenih i karakternih kodova predstavlja deo rezultata koji morate postići na bilo kom obrazovnom nivou, pa pomoći sebi i drugima da dobro komuniciraju i postanu deo uspeha koji svaka osoba zahteva.

Dobra komunikacija sprečava nesporazum. Nemojte nikoga vređati! Vređanje, podsmeš i poniženje vode ka nasilju, što šteti vama i svima koji su uključeni u to."

Zapamtite!

Uspeh se ne postiže bez čitanja jer je čitanje osnova kulture izražavanja. Čitanje i učenje takođe pomažu u stvaranju kreativnosti i sticanju veština i vrednosti u svakom pogledu, uključujući dobru komunikaciju.

IZBEGAVANJE NASILJA

Sada, krenuvši od sebe, ako vam smeta loša reč ili činjenica da vas neko plaši i uznemirava vas, onda ni vi nemojte postati uzrok lošeg i štetnog ponašanja za svog prijatelja-prijateljicu ili društveni krug! Ponekad se vaš prijatelj ili prijateljica mogu ponašati loše jer postoji problem koji ih uznemirava, pa pokušajte da mu pomognete i da ne napravite veći problem!

To podrazumeva da izbegavajte nasilje i sukob i pokušajte da dobijete pomoć, da postanete posrednik. Takvu ulogu možete preuzeti i u slučajevima kada nasilje ili uznemiravanje nemaju nikakve veze sa vama, već sa prijateljima koji pokazuju znake nasilja, kao uzročnici nasilja, nasilnici ili žrtve.

POSREDOVANJE

Posredovanje može nastupiti u različitim situacijama u okolnostima u školi, na putu, van školskih aktivnosti, u drugim okolnostima, u aktivnostima sa vršnjacima iz naselja, itd. Vi možete dati doprinos miru, toleranciji i razumevanju između vršnjaka, a zatim i šire. Zadržaćete svoje vrednosti pozitivnih kvaliteta.

Kako pomoći? ... sarađivati sa svojim učiteljem i razrednim starešinom da se približite i razumete svoju situaciju, tražeći podršku njegove/njene porodice i drugih školskih službi (psiholog, pedagog). Ako porodica nije kooperativna i problem se ne može rešiti kod školskih rukovodioca, onda trebate uputiti slučaj službama ili drugim institucijama.

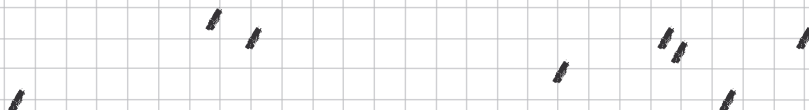
Zapamtite!

Kada vidite slučaj nasilja među svojim prijateljima, pokušajte da ih pomirite i pomognete im da preokrenete situaciju kao da se ništa nije dogodilo.

KAKO POSTUPATI AKO SE VAŠA PRAVA NE POSTUJU?

Vršenje određenih prava može biti ograničeno na valjane razloge, na primer kako vas zaštititi od značajnog rizika ili uzimati u obzir vašu zrelost ili starost. Neka prava, poput onih u životu, obrazovanju,

zdravlju i zaštiti od nasilja ili eksploatacije nikoga ne mogu ograničiti niti od strane roditelja niti nastavnika.

ZAŠTITITE SEBE I DRUGE OD NASILJA

Prijavljivanje nasilja podrazumeva da nekome ukažemo na neki događaj koji smo videli, čuli, doživeli i ocenili kao negativan fenomen.

Svako, odrasli ili dete trebaju prijaviti bilo da doživljavaju, vide ili prepoznaju slučaj nasilja, bez obzira da li ste žrtva ili svedok nasilja, morate ga prijaviti. Glavni razlog prijavljivanja nasilja je pravilno rukovanje predmetom od strane nadležnih institucija. Pravovremeno i pravilno prijavljivanje takođe pomaže u sprečavanju eskalacije nasilja, ali takođe izbegavamo nove slučajeve. Ako se nijedno nasilje ne prijavljuje, ono može postati veće i njegove posledice mogu biti još veće.

Kada dođe do nasilja, treba ga prijaviti kako bi dete bilo uključeno u pomoć i kako bi se sprečilo zlostavljanje dece na isti način ili istu osobu. Prijavljivanje se može obaviti putem broja 192 preko mobilnog telefona, to je broj Kosovske policije i poziv je besplatan.

Niko se ne oseća dobro u slučaju nasilja. Žrtva i svedok imaju značajne posledice, tako da nemojte da postanete deo nasilja!

Ako doživljavate nasilje u porodici, na ulici, u školi, ustanovi, interneta ili bilo gde drugde, prijavite ga.

Kada prijavite nasilje bilo u školi ili drugoj nadležnoj instituciji, morate znati da ćete biti tretirani sa ljubaznošću, a sve vaše lične informacije i vaša porodica će se čuvati u tajnosti. Informacije se dele samo sa odgovornim stručnjacima kako bi se osiguralo da se detetu koje je pretrpelo nasilje pomogne.

Prijavljivanje se može obaviti putem broja 192 preko mobilnog telefona, to je broj Kosovske policije i poziv je besplatan.

KADA SE NASILJE JAVLJA KOD KUĆE:

...ako vas neprestano vređa ili zlostavlja brat, sestra ili neki drugi član porodice, vi treba da kažete svojim roditelje ili odrasloj osobi kojoj verujete. Međutim, ako doživite nasilje od svojih roditelja onda biste trebali reći odrasloj osobi kojoj verujete, nastavniku, policiji.

KADA DOŽIVITE NASILJE NA ULICI:

...ako doživite nasilje od deteta u susedstvu, suseda ili druge nepoznate osobe na ulici, odmah morate reći svojim roditeljima, policiji ili odrasloj osobi kojoj verujete.

KADA SE NASILJE JAVLJA U ŠKOLI:

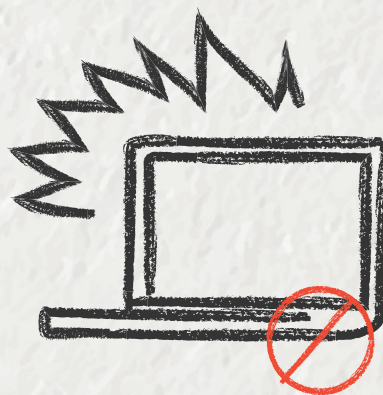
...ako doživite vršnjačko nasilje, školsko osoblje bi trebalo odmah obavestiti učitelja razreda ili rukovodioca škole.

KADA SE NASILJE JAVLJA U INSTITUCIJAMA:

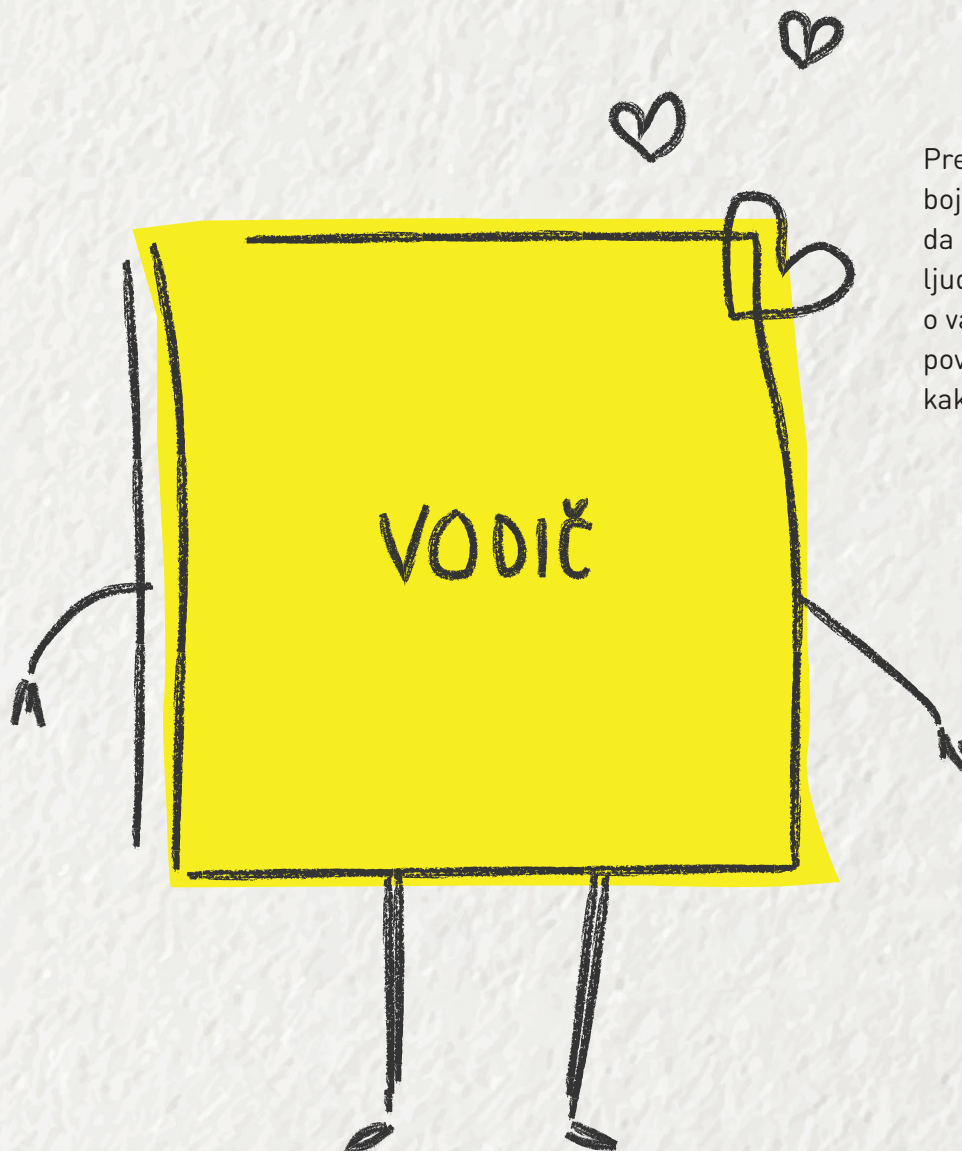
...ako doživljavate nasilje od strane vaših vršnjaka, trebate obavestiti šefa ustanove, vašeg zakonskog staratelja. Ali ako doživite nasilje od osoblja ustanove, treba da obavestite policiju, socijalnog radnika, nastavnika ili odraslu osobu kojoj verujete.

KADA DOĐE DO DIGITALNOG NASILJA:

...ako doživite nasilje pomoću sredstava informacione tehnologije, odmah obavestite svoje roditelje, nastavnike, policiju ili odraslu osobu kojoj verujete.

KAKO TREBA DA REAGUJETE

Pre svega, obećavate mi da se nećete bojati ovog „vodiča“, već da ćete shvatiti da na svetu postoje različiti ljudi. Većina ljudi je dobra, voljena i želi da se brine o vama. Ali neki od njih mogu da vas povrede, pa će vas ovaj „vodič“ naučiti kako da se zaštitite.

KAŽITE „NE“

Vi imate pravo da kažete „NE“ svima koji pokušavaju da vas dodirnu na način koji vam čini da se osećate neprijatno ili uplašeno.

NIKADA NE SMETE ĆUVATI NEKE TAJNE

Postoje neke tajne koje ne bi trebalo da zadržite za sebe, čak i ako ste obećali da ne kažete. Nijedan nasilnik ne sme da traži od vas da držite „tajnim“ uznemiravanje. Često ljudi koji loše postupaju deci traže od te dece da nikome ne kažu šta se dogodilo jer znaju da su učinili nešto loše i da se plaše da će biti kažnjeni.

*„Danas jedan prijatelj, a sutra možeš ti biti
žrtva te tajne ili tog nasilja!“*

Grljenje i ljubljenje su prijatni, naročito od ljudi koji nam se sviđaju. Niko ne bi trebao tražiti od tebe da se poljubiš, zagrliš ili tajno dodiruješ. Odrasli mogu da vam kažu da je ovo samo naša mala tajna, a ako vam odrasla osoba, čak i osoba koju dobro znaš to kaže, treba odmah da obavestite svoje roditelje ili odraslu osobu kojoj verujete.

VAŠE TELO PRIPADA SAMO VAMA

Naučite imena delova tela i pokušajte da naučite razliku između „dobrog dodira“ i „lošeg dodira“.

Niko vas ne sme dodirnuti na načine ili mesta koja vas čine da se osećate loše. Takođe, ne biste trebali dodirnuti nikoga da bi se osećali loše ili odbojno.

Razgovarajte sa roditeljima ili odraslom osobom kojoj verujete kad god niste sigurni za nečiji dodir ili ponašanje.

VIKATI

Dobro je vikati i pozivati nekog ako te neko pokušava povrediti. Ne bi trebalo da se osećaš neugodno ili

sramotno ako treba da glasno pozovete za pomoć kada ste u nevolji.

NE UZIMAJTE POKLONE

Uobičajeno je primanje poklona od prijatelja i porodice. Međutim, nije uobičajeno primati poklone i druge stvari od nepoznatih osoba. Prema tome, nemojte uzimati bilo kakav slatkiš, novac ili poklon od bilo koga, a da ne kažete svojim roditeljima ili

drugoj osobi koja brine o vama. Budite pažljivi, čak i neki odrasli koje poznate i kojima verujete, mogu vam dati poklone i novac da vas prevare i da vas pozovu da učinite nešto pogrešno.

TRČITE ILI SE UDALJITE

Ako vas neka strana osoba ili neko koga poznajete pokušava da povredi, odmah izađite ili napustite tu

lokaciju i potražite pomoć. Uverite se da uvek idete na mesta gde ima više ljudi.

KAŽITE NEKOME

Ako ste fizički, verbalno, seksualno zlostavljani ili uznemiravani od strane vaših vršnjaka, odmah

morate da kažete svakom učitelju, roditeljima ili bilo kojem drugom odraslom u koga imate poverenja.

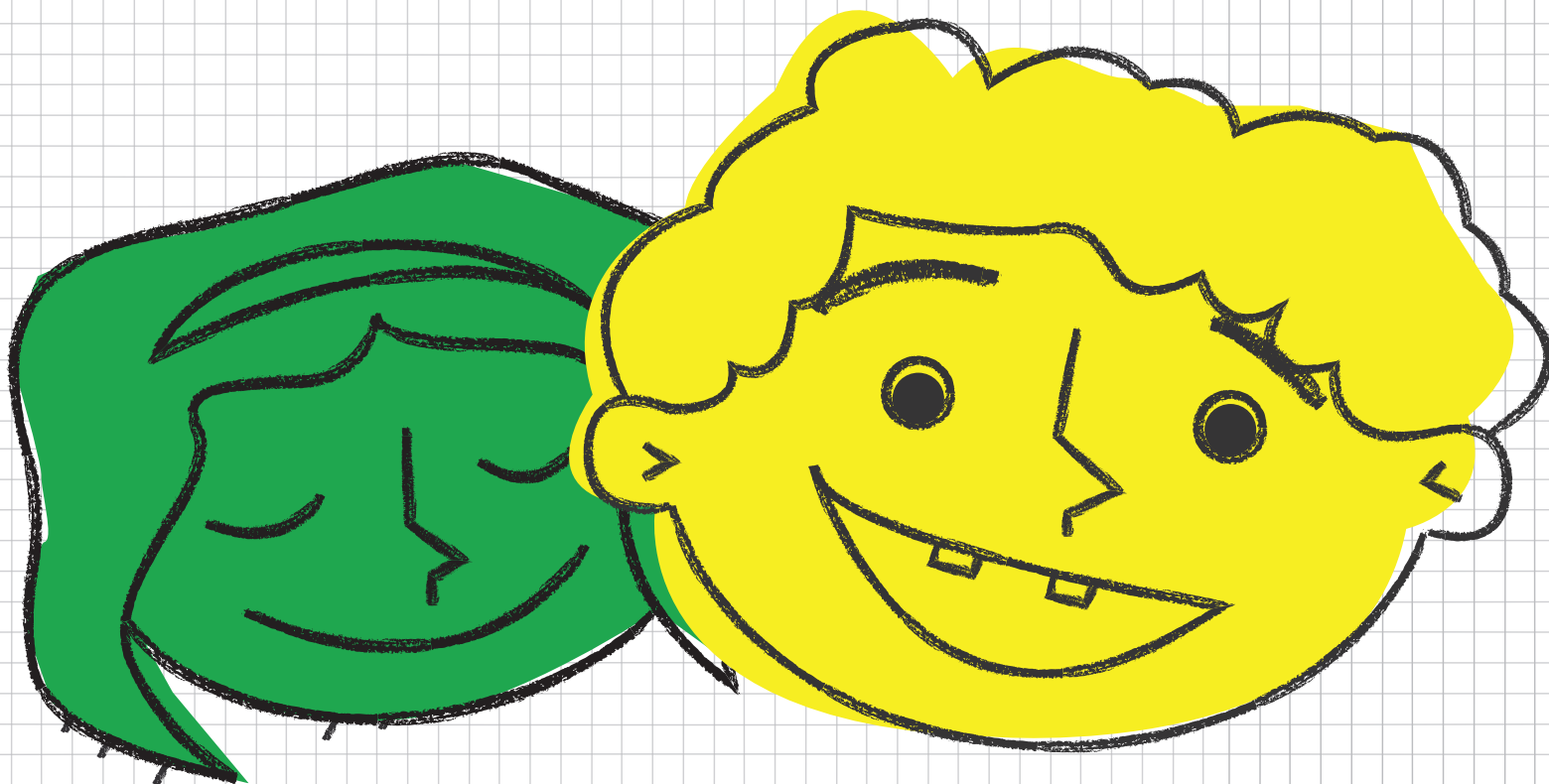
Zapamtite!

Ne zaboravite da kažete
odrasloj osobi ako ste povređeni.
Ako vam neko šteti, nikad
ti nisi kriv

ZAKLJUČAK

Nasilje se može desiti u porodici, ulicama, školama i drugim mestima kako se to čuje svuda. Kao što je rečeno, oblici nasilja su raznovrsni i trebalo bi da znate da sa dobrim manirima, zdravom komunikacijom, držite se dalje od nasilničkog ponašanja, dok zajedno sa članovima porodice, vršnjacima i nastavnicima morate doprineti svesnosti i odgovoru na nasilje, što je štetno za sve i ozbiljno utiče na prava deteta - čoveka.

Svetu su potrebne nove ideje i pristupi, poštujući sebe i druge, dodajemo svetlost i pozitivnost za naše živote i živote budućih generacija. Na taj način utičemo na izgradnju Republike Kosovo, države koja pruža jednake mogućnosti za sve i garantuje prava dece.

Reci svoje

Reci svoje

Reci svoje

